

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, доцента **Хапіцької Ольги Петрівни**, к.мед.н., доцента ЗВО кафедри внутрішньої медицини №3 на дисертаційну роботу аспіранта кафедри шкірних та венеричних хвороб з курсом ПО ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Обадеха Бассама Абдель-Рахмана Аль-Каралеха на тему:

«Конституціональні та індивідуально-психологічні особливості виникнення й перебігу псоріазу у чоловіків різних соматотипів», подану до захисту у створену для разового захисту спеціалізовану Вчену раду ДФ 05.600.058, що утворена згідно наказу ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова №89 від 28 жовтня 2022 на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова №3 від 27 жовтня 2022 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність обраної теми дисертації.

Псоріаз – це здавна відоме хронічне захворювання з переважним ураженням шкіри, яке залишається актуальним й дотепер. Розповсюдженість псоріазу неоднорідна в різних країнах світу, в різних регіонах, але, безумовно, це захворювання є однією з найбільш поширених патологій шкіри – на псоріаз загалом у світі страждають близько 125 мільйонів осіб. Псоріаз є глобальною світовою проблемою як для медицини, так і для економік країн, зважаючи на достатньо вартісне лікування та втрати від непрацездатності населення. Зокрема, тільки в США витрати у зв'язку з захворюванням на псоріаз складають близько 35 мільярдів доларів щорічно. Проте, й на тепер до кінця не визначені усі нюанси етіології та патогенезу виникнення та перебігу даного захворювання.

Перспективним напрямком досліджень є визначення ролі конституціональних чинників у виникненні та перебігу псоріазу. Адже, чисельними дослідженнями доведена роль морфологічної складової загальної конституції людини у виникненні й перебігу цілого ряду захворювань – сезонного і цілорічного ринітів, бронхіальної астми, вірусних гепатитів, епілепсії, низки

гінекологічних захворювань, тощо.

Важливим та актуальним є й встановлення особливостей індивідуально-психологічного стану хворих на псоріаз та їх якості життя, які з одного боку змінюються в процесі захворювання, а з іншого, можуть бути одними з чинників його виникнення.

Зважаючи на вказане, дисертаційна робота Обадеха Бассама Абдель-Рахмана Аль-Каралеа на тему: «Конституціональні та індивідуально-психологічні особливості виникнення й перебігу псоріазу у чоловіків різних соматотипів» є вкрай актуальною та важливою для медицини, як в теоретичному, так і практичному плані.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертація виконана на високому науково-методичному рівні. Дисертант ретельно виконав патентно-інформаційний пошук, визначив актуальну мету дослідження та завдання, необхідні для її досягнення. Застосовані методи дослідження, які необхідні і достатні для виконання поставлених задач: клініко-лабораторні – для верифікації діагнозу псоріазу; антропометричні та соматотипологічні – для встановлення особливостей будови тіла у хворих на псоріаз порівняно зі здоровими чоловіками; психодіагностичні – для встановлення показників особливостей особистості у хворих на псоріаз та їх особливостей порівняно зі здоровими особами. Усі результати дослідження опрацьовані методами математичного статистичного аналізу та зафіксовані в первинній документації. Висновок комітету з біоетики ВНМУ ім. М.І. Пирогова свідчить про відповідність проведених досліджень вітчизняним та міжнародним біотичним нормам. Основні положення дисертації та висновки, зроблені після ретельного узагальнення та аналізу отриманих результатів, логічні, відповідають завданням дослідження та отриманим результатам.

За результатами досліджень опубліковано 14 наукових праць (з них 6 одноосібних). 8 статей опубліковано в наукових фахових журналах України (серед яких 1 входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science). 2 статті опубліковані в закордонних наукових журналах (Польща). Отримане свідоцтво

про реєстрацію авторського права на твір. В матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій опубліковано 3 тези. Основні положення роботи викладені та обговорені на 7 науково-практичних конференціях.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Уперше у чоловіків, мешканців України, хворих на псоріаз проведено поглиблене вивчення конституціональних особливостей та психодіагностику. Дисертантом уперше встановлені субпатологічні конституціональні типи, які відображаються «бочкоподібним» видовженим тулубом на фоні скорочених нижніх кінцівок та початковими проявами «андроїдного» типу накопичення жиру в організмі у чоловіків, хворих на псоріаз з різними варіантами його перебігу загалом та у представників різних соматичних типів.

Проведений дискримінантний аналіз результатів дослідження дозволив уперше створити математичні моделі можливості виникнення псоріазу та певних варіантів його перебігу у чоловіків на основі урахування особливостей їх конституціональних показників.

Новим є і встановлення характерних відмінностей за типом темпераменту, психодинамічними особливостями особистості, вираженістю і особливостями акцентуйованих рис особистості та рівнем суб'єктивного контролю серед хворих на псоріаз з різним перебігом захворювання та різними конституціональними типами.

Усі отримані результати досліджень, основні положення дисертаційної роботи та висновки докладно викладені в опублікованих працях дисертанта.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертантом чітко обґрунтована мета дослідження та визначені основні завдання та методи для їх виконання. Обґрунтованість отриманих результатів базується на достатній кількості спостережень, відповідності досліджень

біоетичним вимогам, чіткій методології відбору хворих на псоріаз та формуванні окремих груп дослідження в залежності від перебігу захворювання та конституціональних типів досліджених, відповідністю отриманих результатів поставленим меті й завданням дослідження. Усі результати дослідження піддані належній обробці методами математичної статистики, ретельному узагальненню та аналізу з використанням посилань на результати вітчизняних та закордонних дослідників і їх аналітичному порівнянні (загалом – 263 використаних джерел наукової літератури, з них 237 – латиницею). Наукові положення та висновки дисертації сформульовані у відповідності з отриманими результатами, відповідають меті та завданням дослідження, широко оприлюднені у наукових публікаціях та апробовані на вагомих наукових форумах.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Поставлене наукове завдання дисертантом вирішено на високому рівні – успішно виконані усі 6 визначених основних завдань дослідження та повністю досягнута поставлена мета дослідження.

У процесі виконання дисертаційної роботи дисертант показав належні навички володіння методологією наукової діяльності – обґрунтував актуальність роботи, сформулював мету та завдання дослідження, обрав методи дослідження, необхідні для виконання мети й завдань; виконав патентно-інформаційний пошук за темою дисертаційного дослідження, обробив дані анкет показників особливостей особистості хворих на псоріаз чоловіків, сформував групи дослідження, самостійно виконав статистичну обробку отриманих результатів, проаналізував тематичну наукову літературу та написав розділ аналітичного огляду літератури й усі розділи власних досліджень.

Разом із колегами дисертант приймав активну участь в проведенні клінічних, антропометричних і психо-фізіологічних обстежень хворих на псоріаз чоловіків. Аналіз та узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків дисертації проведено дисертантом за участі наукових керівників. В опублікованих у співавторстві з науковими керівниками та колегами публікаціях

автору належать основні ідеї та розробки стосовно особливостей показників будови й розмірів тіла та показників особливостей особистості у хворих на псоріаз різного ступеня важкості чоловіків. В опублікованому творі (свідectво про реєстрацію авторського права на твір № 111695) дисертанту належать результати математичного моделювання за допомогою дискримінантного аналізу, на основі яких була розроблена комп'ютерна програма.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження є вагомими для медичної науки, мають важливе теоретичне значення, поглиблюють існуючі відомості та надають нових відомостей щодо етіопатогенезу псоріазу та особливостей його перебігу з урахуванням особливостей морфологічної конституції та показників психічного стану людини.

Отримані результати досліджень мають незаперечне практичне значення для медицини. Створена комп'ютерна програма «Psoriasis Test» дозволяє практичним лікарям визначити ймовірність виникнення та варіанти перебігу псоріазу у чоловіків загальної групи та представників мезоморфного й ендомезоморфного соматотипів за допомогою їх антропометричних біоіндикаторів, що є важливим як безпосередньо щодо прогнозування захворювання, так і щодо вибору методів та лікувальних засобів у хворих на псоріаз.

Результати досліджень впроваджені в лекційні курси та практичні заняття низки клінічних кафедр закладів вищої освіти України та у практичну роботу лікарів шкірно-венерологічного відділення військово-медичного клінічного центру Центрального регіону та консультативно-діагностичного відділення КНП «Вінницький обласний клінічний шкірно-венерологічний центр Вінницької обласної ради».

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертаційного дослідження, у першу чергу, розроблені дискримінантні моделі можливості виникнення та особливостей перебігу

псоріазу у чоловіків в залежності від показників їх морфологічної конституції та створена комп'ютерна програма для прогнозування можливості виникнення й особливостей перебігу псоріазу «Psoriasis Test», рекомендовані для використання у практичній роботі лікарів фахівців з дерматології, лікарів загальної практики і сімейної медицини, у практичній діяльності діагностичних установ, лікувальній роботі кафедр шкірних хвороб закладів вищої медичної освіти. Результати досліджень стосовно негативних порушень у хворих на псоріаз показників особливостей особистості рекомендуються до урахування та відповідної корекції фахівцями психіатрами та психологами.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

В дисертаційній роботі та наукових публікаціях не виявлено ознак плагіату, самоплагіату, фабрикивання, фальсифікації даних чи інших порушень академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертації програмним засобом «StrikePlagiarism.com» рівень оригінальності склав 89,53%.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Обадеха Бассама Абдель-Рахмана Аль-Каралеа на тему: **«Конституціональні та індивідуально-психологічні особливості виникнення й перебігу псоріазу у чоловіків різних соматотипів»**, що представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладені нові науково обґрунтовані результати проведених особисто здобувачем досліджень, які дозволили вирішити актуальну науково-практичну задачу встановлення відмінностей антропометричних, соматотипологічних показників і показників особливостей особистості між здоровими та хворими на псоріаз легкого або важкого перебігу чоловіками без урахування соматотипу та представників мезоморфного або ендомезоморфного соматотипів, відмінностей даних показників між хворими на псоріаз легкого або важкого перебігу чоловіками та розробці дискримінантних

моделей можливості виникнення та особливостей перебігу псоріазу у чоловіків загальної групи та відповідних соматотипів в залежності від особливостей будови та розмірів тіла. Результати дисертаційної роботи мають вагоме значення для сучасної медицини та підтверджуються документами, які засвідчують їх проведення.

Дисертація у повній мірі відповідає існуючим вимогам до дисертації згідно Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та вимогам щодо оформлення дисертації відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». **Обадех Бассам Абдель-Рахман Аль-Каралех** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент

к. мед. н., доцент кафедри ЗВО

внутрішньої медицини №3

ВНМУ ім. М. І. Пирогова

Ольга ХАПЦЬКА